

A jurtáról

A jurta szó köztudottan nemezsátrat, a nomád népek tipikus lakhelyét jelenti. Kevesen tudják azonban, hogy jelentése ennél komplexebb, sokrétűbb: érthetik alatta a lakóterületet, a családot, magát a sátrat és a benne működő háztartást is. Ebből kitűnik, hogy a jurta a nomád életvitelnek nem csak egy kelléke, hanem társadalmilag, kulturálisan mélyen beágyazott szerepe van.

Közép-Ázsia népei, mint a mongolok, kazahok, kirgizek, türkmének, ma is használnak nemezsátrakat. Vannak, akik már csak nyári laknak tartották meg azokat, de van, ahol az éghajlat és az életvitel sajátosságai miatt most is ez a lakhely bizonyul a legpraktikusabbnak. A nagyvárosokban – például Ulánbátorban – is több helyen láthatunk a kőházak mellett jurtákat, melyeket lakóhelyként használnak. Ezekben az országokban a jurta egyben fontos nemzeti jelkép is.

A magyarok különleges kötődése a jurtához, hogy a források szerint honfoglaló őseink is ilyen sátrakat használtak szálláshelyként. A letelepedés után helyüket átvették a fa, vályog és téglaházak, de napjainkban egyre többen fedezik fel praktikusságukat. A hagyományőrzésen túl a jurtaszállás különleges életérzést nyújt lakójának. Sátor volta miatt az ember intenzív kapcsolatot él át a természettel, a föld energiáival; stabil szerkezete, vízálló burka mégis védettséget biztosít. A kör alakú tér, a fa váz szerkezete pedig ősi hitvilágok misztikus hangulatát idézi, a vándorló emberek természetiszteletét tükrözi.

Az OrfűFitt Jurtatábor sátrai kazah mintára készültek. Oldalfalukat egy változtatható hosszúságú, rácsos szerkezetű váz, a kerege alkotja. Ehhez csatlakoznak a tetőrudak (szarufűk), amit a kazahok üknek neveznek. Ennek a jurtatípusnak jellegzetessége, hogy a szarufák felső vége, mellyel a tetőkoszorúhoz csatlakoznak, hajlított, lejtésszögük viszonylag

meredek. Így a sáternak nagyobb belmagasságot és kúpos formát kölcsönöznek, melynek praktikus oka a jobb esővíz-elvezetési képesség. A tetőkoszorút, melynek kazah neve sarinak, belül nem támasztják alá oszlopok, így a sátor belső tere szabadon alakítható. Az autentikus kazah jurtát nemeztakaró, és néha nádtakaró is borítja. A díszítése nagyon változatos lehet, jellemzőek rá a kézzel szőtt szalagok, a bojtok és a szabott-varrott nemezek (sirdak).

A nomád népek hitvilága az élőlényeket, tárgyakat, természeti jelenségeket egy nagy egészként képzei el, melynek minden része annak leképeződése. Így tartják a jurtáról is. A sátor szerkezete köré többféle mitikus-spirituális értelmezés fonódik. Az egyik ilyen szerint a tetőkoszorú, ez a kör alakú nyílás, melyhez sugarasan csatlakoznak a szarufák, a napot, az őseenergiát jelenti. A jurta felső része, melyet a napsugarak határolnak, a felső világ, a szellemek világa. Itt laknak az ősök szellemei. A jurta alsó része, ahol a mindennapi élet zajlik, az alsó világ, a földi élet színtere. Itt laknak az emberek és az állatok. E szerint az elképzelés szerint a jurta tehát összetartja a spirituális és a földi világot, a múltat, a jelent és a jövőt, a család történetét, folytonosságot biztosít, a folyamatos vándorlás ellenére állandóságot, biztonságot nyújt.¹

1. Baidaralin, D. & Saxson, S. (2005) The Kazakh Yurt. Letöltve 2012. 05. 25. innen:
<http://www.kazakh-aul-us.org/Yurt%20article.pdf>